

Halaçlar Arasında Bir Gün

Mina Dolati Darabadi¹

Hocamız Dr. Behruz Beykbabai'nin yürüttüğü halk bilimi derleme projesi kapsamında alan araştırması yapmak üzere Halacistan'da bir gün geçirdik. 12 Kasım 2014 günü sabah sekizde Allame Tabatabai Üniversitesi, Türkoloji Bölümü öğrencilerinden oluşan birekip olarak hocamız rehberliğinde Tahran'dan Halacistan'a doğru yola çıktık. Bizden başka birkaç ekip daha vardı. Her ekip farklı bir köye gidecekti. Ben, Halacistan'ın Qom şehrine bağlı Mensurabad köyünde çalışacaklar arasındaydım.

İran'da Halaçlar, *Tahran* civarında, kuzeyde *Save*, doğuda *Qom*, güneyde *Erak* ve batıda *Hamedan* şehirlerinin çevrelediği kırsal bölgelerde yerleştiler. Halaç köylerinin sayısı kaynaklara göre geçmişten günümüze 25 - 70 arasında değişmektedir. Köylerde Halaçların yanı sıra Farslar ve Azerbaycan Türkleri ve diğer bazı Türk boylarının temsilcileri de yaşamaktadır.

Qom şehri, Tahran'a 156 km mesafede aynı adı taşıyan nehir civarına kurulmuş tarihi bir yerleşim merkezi. Mensurabad köyünün Qom'a uzaklığı ise yaklaşık 70 km.

Üç saate yakın süren yolculuk sonunda köye ulaştık ve çalışmaya başlamak üzere kolları sıvadık. Köylüler bizi son derece sıcak ve ilgiyle karşıladılar. Öyle ki köylülerden biri bize hemen halen sürdürdükleri geleneklerinden kimi örnekleri uzun uzun anlattı.

Mensurabad köyünden bir kesit.

Bize zaman ayırıp, kültürlerini tanıtabilmek için yoğun çaba harcayan bir Halaç.

Çoğu Halaç bize evlerini açtı ve orada uzun uzun sohbet imkânı verdiler. Evlerinde günümüzde de kullandıkları geleneksel eşyalarını gösterip, bunların ne amaçla ve nasıl kullanıldığını anlattılar.

Uzun ve soğuk kış gecelerinde ısınmak ve aynı zamanda yemeklerinin sıcak kalmasını sağlamak amacıyla altta bir ısıtıcının bulunduğu yer sofrası.

Halaçlar çok sıcakkanlı ve yardımsever insanlar. Bize evlerini açanlar olduğu gibi sokakta karşılaşip konuşmak istediğimiz zaman da hiç geri çevirmediler. Ayaküstü sohbetlerde konu hep Halaç kültürü ve dillerinin durumu idi.

Mensurabad köyünün ibadethanesi

Halaçlar dillerine ve kültürlerine son derece saygılı ve bağlı olmakla birlikte, hemen hemen kuşakların tamamı içinde buldukları baskın dil Farsça ve Fars kültürünün yoğun etkisi altındalar. Halaçça daha çok yaşlı kuşak tarafından kullanılan bir dil durumunda. Gençler ve çocukların ise artık neredeyse birinci dilleri Farsça olmuş.

Sokakta karşılaştığımız geleneksel kıyafetleri içinde bir Halaç kadın

Dillerinin yok olma tehlikesi altında olduğunun kendileri de farkında oldukları için yaşlı genç bütün köy halkı bize dil ve kültürleri ile ilgili bildiklerini aktarmak için yoğun çaba içindeydiler. Mülakatta bize çok yardımcı oldular. İnanışlarını, doğum, düğün, ölüm ile ilgili ritüellerini, gündelik yaşam tarzlarını ayrıntılarıyla ve açıklıkla paylaştılar.

Bize evini açan bir Halaç teyze

Halaçları tanımak, Halaççayı anlamak için tabii ki bir gün çok çok kısa. Ancak, biz bu kısa süre içinde Halaç halkının sıcak, içten ve dostane tutumları sayesinde yoğun duygularla dolu olarak veda ettik, kendilerine. Karşılıklı olarak bir gün tekrar görüşmek dileğini hepimiz içten tekrarladık ve akşam saatlerinde Tahran'a doğru dönüş yolculuğumuz başladı. Gecenin ilerleyen saatlerinde hepimiz evlerimize Halaçlar ile güzel bir gün geçirmiş olmanın hazzı ve şu düşünce ile döndük: Halaçlar seslerini duyurmak, dillerini ve kültürlerini korumak istiyor ve bizden daha fazla bilimsel çalışma yapmamızı bekliyorlar.

Bir Halaç evinde mülakat yaparken

¹ Hacettepe Üniversitesi, Türk Dili ve Edebiyatı Bölümü, Türk Dili Yüksek Lisans öğrencisi.